శేషమ్మ—A STUDY

'చలం'

శేషమ్మకి యీలోకంలో ఏమాత్రమూ ఆనందమూ సౌందర్యమూ కనపడడం మానేసి ముప్ఫైయేళ్లయింది. ఇతరులు నవ్వుతున్నా, తింటున్నా, పాడుతున్నా, ఆమెకి విచారమో లేక అసహ్యమో కలుగుతుంది. పిట్టల కూతలూ, పిల్లల నవ్వులుకూడా ఆమెని 'ఇరిటేట్' చేస్తున్నాయి.

"పాడుపిట్టలు—పని లేదు వీటికి. వెధవ అరుపులూ, గోలలూ. అంతకన్న చస్తే నేం?"

ఆమెకి ప్రపంచం దుఃఖమయం, పాపభూయిష్ఠం, అపవిత్రం. దీన్నంతా విడిచి పోవాలని, మృత్యువుని తలుచుకుని అందరూ వినేట్టుగా ఆహ్వానిస్తోవుంటుంది. "ఆ యీశ్వరుడు యెప్పుడు దయతలుస్తాడో, యెప్పుడు పిలిపించుకుంటాడో, యీ నరకం లోంచి నన్ను!"

ఆ యీశ్వరుడు తన తండ్రిలాగూ, తనని భూలోకమనే అత్తవారింటికి పంపినట్టూ మాట్టాడుతుంది. నాలుగేళ్లక్రిందట కలరా తగిలినప్పుడుమాత్రం—

"ఒరే, చస్తానురా, చస్తానురా. డాక్టరేమన్నాడూ? ఆస్పత్రి పెద్దడాక్టర్ని పిలుచుకురా. ఆ పెరుగు తోడుకుందో లేదో చూచావులే. మాఅమ్మ యెనభైయేళ్లు బతికిందిరా. ఇంత చిన్నదాన్ని నా కప్పుడే యేంచావు? అవునులే. ఈ ముసిసి ముండ చస్తే ఎవరి కేం? అందరికీ పీడ విరగడై పోతుంది." అంది మళ్లీ.

ఆమె మొహాన నవ్వు చూసినవాళ్లెవరూ లేరు. చిన్నపిల్లలు గంతులేస్తోవుంటే, "ఈగంతు లెన్నాళ్లు? మీ కాళ్లు విరగా. ఇదేం పోయేకాలంరా. సరిగా కూచుని యాడవలేరూ?" అన్నట్టు చూస్తుంది. ఎంత విచారంగా కనపడితే, యీలోకంమీద, యీమాయమీద ఎంత అసహ్యం కనపరిస్తే, ఎంత సౌందర్యాన్ని ద్వేషిస్తే యీశ్వరుడికి అంత సన్నిహితురాలూ, ప్రియతమురాలూ ఐవుంటుంది. ఈలోకంలో తనవంటి సన్మార్గులకు కష్టాలుతప్ప యింకేమీ లేవు కనక సుఖపడేవాళ్లంతా దుర్మార్గులే ఐవుండాలి. తను కష్టాలకోసం ఎంత ప్రయత్నించి ఏరుకుంటుందో ఆమెకి తెలీదు.

"అదేమిటీ ఆకామాక్షి అట్లా పాడుతో వుంటుంది యెప్పుడూ! దేన్ని చూసుకునీ ఆ బోర్లపాటు! ఆ మొగుడివుద్యోగం వూడితే తెలుస్తుంది, అమ్మగారి అదిరిపాటు!"

ఆమెని "యెట్లా వున్నా రమ్మా!" అని అడిగితే యెప్పుడూ "బాగానే వున్నా" నని అనలేదు. అసలు యీదేశంలో ఆమాట అనేవాళ్లే తక్కువ. నిజంగా బాగా వుండేవాళ్లే తక్కువ. బాగా వున్నా కూడా, బాగా వున్నామని తెలుసుకున్నవాళ్లు చాలా తక్కువ. తెలుసుకున్నా, 'బాగావున్నా'మని అంటే దిష్టితగిలి, అదృష్టం మారుతుందని ఆమాట అనరు. అంతే కాక బాగా వుండడం దోషమనీ, పాపాత్ములు మాత్రమే బాగా వుంటారనీ, మూర్ఖులుమాత్రమే బాగా వున్నా మనుకుంటారనీ నమ్మకం.

"ఏం బావుండడ మమ్మా! కుర్రాడికి నిన్నటినించి జలుబుకదా! ఇంతవరకు కన్ను (ముక్కు అనాలి) తెరచి యెరగడు. ఆవు పాలివ్వడం మానేసింది. మొన్ననేగా మా తాతగారి సవితితల్లి మేనమామ పోయినాడు. వాడి మనమడు మూడో క్లాసు తప్పిపోయినాడా! రాచ్చిప్ప చిల్లిపడ్డది. నిక్షేపమంటి రాచ్చిప్ప! ఇట్లా వుంది మాగతి. ఏమోనమ్మా యీ కాలంలో అంతా మాయ. మాయ రాచ్చిప్పలూ, మాయ మనుషులూ! అవునంటే అమ్మా! ఏం శాశ్వతం? ఈదేహమూ అంతేకద, వూరికే పట్టుకు పాకులాడతారు గాని."

ఈ వాక్యాలే ఏ దేశాభిమానిఐనా విన్నాడా, అక్కడే మూడుపల్టీలు కొట్టి, "హా భారతమాతా! ధన్యురాలివి. ఇట్లాంటి ఆధ్యాత్మికులైన ముసలమ్మల్ని కన్నావు" అని అరిచి ఆనందంలో మూర్ఛపోతాడు.

"దుగ్గిరాలవారింటో పెళ్లయిందా? వాళ్ల కేం? పెళ్లిళ్లూ చేస్తారు, వొడుగులూ చేస్తారు. వాళ్ల ముత్తాత మూటలు సంపాయించి పడేసిపోయినాడుగా! ఒక నీతా, న్యాయమా? ఏముందీ? పరాయివాళ్లని దోచుకునేదీ, పెళ్లిళ్లు చేసేదీ!"

డబ్బు వుందంటే, అన్యాయార్జితమనే ఆమె వుద్దేశ్యం.

ఎవరన్నా—"అదీ, ఆరత్తమ్మ! మొన్నరాత్రి పారిపోయిందటమ్మా!" అంటే,—శేషమ్మ—"ఛీ, ఛీ. అట్లాంటిమాటలు నాచెవిని పడనీకు. నాకెందుకు? నా రామనామమేమో నేనేమో! సరే కాని, యింతకీ, ఎవడితో?"

"అక్క యింటికి."

"ఇంతేనా? ఐతే విశేష మేముంది? పారిపోయిం దంటావేం?"

"ఏమో వా ళ్లంటే నే నన్నాను."

కొంచెం ఆగుతుంది శేషమ్మ యింకా యేమన్నా చెపుతారేమోనని. చెప్పక పోతే—

"నా కెందుకమ్మా! కాని అక్కయింటికి యెవరు తీసికెళ్లారు? ఎవడో మొగాడు వుంటాడు. బాగా చూడమను. వాతలు పెడితే యిద్దర్ని పట్టుకుని—నా కెందుకులే. వొద్దన్నా నా కెందుకు చెపుతావు! అక్క యింటి కెళ్లిందో, యింకెక్కడికి వెళ్లిందో! ఆ అక్కసంగతి తెలుసుగా! దాని షోకులూ, రవ్వాలదుద్దులూ—నా కెందుకమ్మా! బండెడుచాకిరీ తెల్లారి లేస్తే, చస్తున్నాను."

"మీకోడలు పని చెయ్యదా?"

"అయ్యో, దాని చేతులు పువ్వులుట. దాని కాళ్లు తామరాకులుట!"

"మీ కూతురో?"

"మా కూతురికి గంపెడురోగమమ్మా! అదేం చేస్తుంది, దాని మొహం!"

"అట్లానమ్మా! బాగానే తిరుగుతోవుంటుందే!"

"మీ కంటికి అట్టానే కనపడతుంది. పై పుష్టే గాని, లోపలంతా గుల్ల. ఒకటే ఆయాసం."

"మరి యెప్పుడూ అట్లా చిరుతిళ్లు తింటే—"

"అయ్యో, ఏం తింటుంది? అన్నం అసలే తినదు. ఆ చిరుతిళ్లుకూడా లేకపోతే ఎట్లా బతుకుతుంది?"

"మా కూతురమ్మా, మా సుబ్బలక్ష్మి! దానికి ఒక్కరోజు జబ్బుచెయ్యదుకద!"

"చెయ్యకేమమ్మా! అట్లా తిరిగేవాళ్లు గబాలున పడతారు. మామామ మన మడు అంతే. పిడిరాయిలాగు—"

శేషమ్మ ప్రపంచం, పనీ, ఆచారమూ తెల్లవారకట్ట నాలిగింటికి లేచి, రాత్రి పద కొండింటివరకు (మధ్యాన్నం రెండు గంటలు విశ్రాంతితో) పనిచేస్తుంది. ముప్పై యేళ్లనించి, ప్రతిదినమూ ఆవిధంగా పనిచేస్తోంది. ఆమె పనిచేసినంతసేపూ, ఆమె నోరూ పనిచేస్తోవుంటుంది, మాటలతో, తిట్లతో. తెల్లారకట్టే రాత్రి అల్లరిచేసిన పిల్లుల్నీ, యెలికల్నీ తిట్లు; తరవాత పదింటిదాకా దాసీదాన్ని తిట్లు; అల్లరిచేసే పిల్లల్నీ కాకుల్నీ తిట్లు; కానీకి వీశడు బీరకాయ లివ్వని కూరలదాన్ని, మజ్జిగదాన్ని తిట్లు. ఈ

ముప్ఫైయేళ్లలోనూ ఒకరోజుకూడా చిక్కనిమజ్జిగ పొయ్యలేదు కదా, ఒక గొల్లదీ కూడా. పుచ్చిపోనికూర లివ్వలేదుకదా ఒక కూరలవాడుకూడా! మధ్యాహ్నించి యిరుగుపొరుగువాళ్లనీ, కోడల్నీ, కొడుకు అనాచారాన్నీ, కృతఘ్నతనీ, దేవుణ్ణీ, పిచి కల్నీ, తోవ పొయ్యేవాళ్లనీ తిడుతుంది. ఎవరూ లేకపోతే రాత్రి పదింటికి తనని తాను తిట్టుకోడం ప్రారంభిస్తుంది. పని చెయ్యలేకుండా వుండలేదు. అదే ఆమె మతం. ఆమె శరీరమే పనిచేసేమర అయిపోయింది. ఆమె 'ఇన్‌టెలిజెన్సు' ఎప్పుడో మానింది పనిచె య్యడం. 'రొటీన్' తప్ప యింకేమీ ఆమె చాతకాదు. ఒక్క రవ్వ ప్రోగ్రామ్ మారిందా, యిల్లు పడుకుంటుంది. అంట్ల శుభ్రం, యిల్లు కడగడం, పేడ చల్లడం, మెతుకులూ, యెంగిలీ, మైలమైల అని అరవడం—యిదే బతుకు! ఒక కొత్తపనీ, కొత్తయోచనా రెండూ ఆమె చాతకావు. గానుక్కి కట్టిన యెద్దు నయం. అందువల్లనే మార్పుఅంటే గుండెలు పగిలి చస్తారు. బెత్తం లేకండా పాఠం చెప్పమంటే, ముసలి స్కూలుమాస్టరుకి యెట్లా వుంటుందో, యింగువ లేకుండా వంట చెయ్యమంటే ఆమె కట్లా వుంటుంది. లేపు లేకండా పనిచెయ్యమంటే తాలుకాగుమాస్తాకి యెట్లా వుంటుందో, మడికట్టుకోకండా వండమంటే ఆమె కట్లా వుంటుంది. ప్రపంచం ముక్కలైనా ఆమెకి అంత ఆశ్చర్యం కలగదు. ఇంతపని యిన్నేళ్లు చేసిందా యెవరి కా వుపయోగమంటే యేమీ కన పడదు. అందరూ ఆమెని చూసి విసుక్కునేవాళ్లే గాని కృతజ్ఞత కనపరిచేవాళ్లు లేరు. నలుగురికి భోజనం పెడుతోంది. తాను తింటోంది. ఇంటిని మురికిచేస్తుంది. ఎందుకు? కడగడానికి కడగడ మెందుకు? మళ్లీ మురికిచెయ్యడానికి. అంతకాలం వంటచేస్తే మూడువందలమందికి భోజనం పెట్టవచ్చు వొకమనిషి. స్వర్గంలో అంట్లు తోమడమూ, బట్ట లారవెయ్యడమూ లేకపోతే యేం చేస్తుందో యీమనిషి?

పాపం, ఏ కొత్తకాంతినీ, ఆశనీ, ఆనందాన్నీ, కోర్కెనీ, అన్నిటినీ త్యజించి, ఆ వంటిల్లే తన ప్రపంచంగా, తనబాధే తన ఆనందంగా, తనచేతికి చిక్కిన అయిదారు గురూ దాసీతో సహా, తన నోటితీటను తృప్తిపరచగల సాధనాలుగా, తన ఆచారాన్నీ, తులసికోటనీ చూసుకుని గర్వపడి బతుకుతోంది. భూకంపాలు రానీ, దేశాలు దేశాలు తగలబడనీ, సామ్రాజ్యాలు పడిపోనీ, ఆమె కేమీ సంబంధం లేదు—తన యింటికి వంద గజాల సర్కిల్ దాటి ఆమె మనసు పనిచెయ్యదు.

కాపరము, పిల్లలు, ప్రేమ, ఏమీ లేక తనది, స్వంతంగా తనది అనే ఆస్తి గాని మనిషి గాని లేక, క్రమంగా క్రమంగా మనసు మోడైపోయి నిలిచింది ఆమె. ఇంకే ఆసక్తి లేక, ఆ పాతపురాణాలలో విన్న అక్కడక్కడి వచనాలని పట్టుకుని, వాటి వాస్త వత్వంపైన తన ఆత్మపురోభివృద్ధిని ఆధారంచేసుకుని కన్నంలో యెలికవలె బతుకుతోంది.

ఎవరికైనా ప్రేమించడంకన్న ద్వేషించడం సులభం. ప్రేమ మనిషిని తన స్వంతంగా చేసుకోవాలని ప్రయత్నిస్తుంది. ఈ పేదవితుంతువు స్వంతంకావడానికి ఎవ రంగీకరిస్తారు? తన కోడలికి ఒక్కొక్క బిడ్డే పుడుతోవుంటే, తన స్వంతం చేసుకోవాలని చూసింది. ఆతల్లి ప్రతినిమిషమూ జ్ఞాపకంచేసేది ఆపిల్ల తనదని—చూపుచాతా, నడవడిచాతా. ఆపిల్లలే మూడేళ్లు రాగానే అందరికన్న లోకువ గనక కర్రలు తీసుకుని బాదేవారు ఆమెని. ప్రేమ లేక, సంతోషం లేక, జీవితంలో యింటరెస్టు లేక, తను ఏబాధపడ్డా కరుణించేవారు లేక, ఇంక విధి లేక యీ బండచాకిరిలో తన శక్తినీ, ద్వేషంలో తన ప్రేమనీ, తిట్లలో తన ఆనందాన్ని, సార్థకం చేసుకోవాలని ప్రయత్నిస్తుంది. ఇట్లా ఎందరు ఎందరు యీదేశంలో యిట్లా కొయ్యబారిన ఆత్మలతో తమ జీవితాన్ని యితరుల జీవితాన్ని క్షోభపెట్టి మృత్యువులో చివరికి తప్పించుకునే స్త్రీలు! కాని మృత్యువులోనైనా తప్పించుకుంటారా? వాళ్ల జన్మలో వుందా యీలోపం, వాళ్లనిట్లా చేసిన సంఘపరిస్థితులలో వుందా? వాళ్లు సంఘాన్నిట్లా ఎండపెడుతూన్నారా, సంఘం వాళ్లని కొయ్యల్ని చేస్తోందా?